

*KOMETO de la esperanta konjugacio,
el tre komplete lernolibro de la sam-
a aŭtoro, kun bilotoj por klarigi ux-
on de prepozicioj. PREZO: SES realojn.*

Avila

*Maŭzoleo de l'Gemartiroj
(S. Vicente)*

Federación Española de Esperanto
Hispana Esperanto - Federacio

Rodríguez San Pedro 13 - 3º - 7, E-28015 MADRID
Tel. +34 - (9)1 - 4468078.

HISPANA

BIBLIOTEKO-ESPERANTA

*Historio - Arto - Literaturo -
Tradicio - Belaj Naturajoj -
K. C.*

Prezo: 1 peseton.

Verkas kaj eldonas

JULIO MANGADA ROSENÖRN
Glorieta de Bilbao, 5. MADRID.
ESPAÑA

Federación Española de Esperanto
Hispana Esperanto - Federacio

Rodríguez San Pedro 13 - 3º - 7, E-28015 MADRID
Tel. +34 - (9)1 - 4468078

ANTAŬSCHIĜO

Mi celis per "Hispana Esperantisto" plenumi vastan celon esperantan kaj nacian, tial mi ĝin fondis; sed mi malsukcesis spite de kvinjara laboro. Tamen, mi ne malkuraciĝis, kaj mi min decidis tuj daŭrigi la saman laboron, sed mi sola, per ĉi tiu Biblioteko, stereotipante miajn manuskriptojn, ĉar tiamaniere ĉiam la kliŝaro estas kvazaŭ libro multobligebla je kiu ajn momento, kvazaŭ grandnombra eldono.

Laŭ eble, aperos unu post la alia la volumoj de ĉi tiu Biblioteko, kaj mi esperas la bonvolemon de la samideanaro

Julio Mangada
Rosenörn

AVILA

Nenion oni scias pri ĝia fondo. De la plej antikvaj tempoj, ĉiujn juriskribas ri-
a historio, ekzistis ABILA aŭ OBILA. Ĝi staris
ĉe la regiono de la VETONES, nomo de la lo-
ĝantoj de la antikva VETONIA aŭ VETTO-
NIA, kiun la romanoj apartenigis al la
LUSITANIA kaj konsideris kolonio. Je 714, la
araboj ĝin alprenis, kaj ĉu la kristanoj,
ĉu la araboj, regis ĝin ĝis kiam Alfonso
VI° alprenis ĝin definitive. Ĉi tiu reĝo
komisiis al sia bofilo, la grafo Don Ra-
mon, restarigi kaj kreskigi la urbon, ĉar
pro la antaŭaj militoj, ĝi multe mal-
grandiĝis. Je 1110, la maurinoj celis reat-
preni ĝin, sed kuraĝega virino, Jimena

Blauquez (Himena Blaukez), frakasis la sieĝon, defendante bravege la urbon, pro kio oni rajtigis ĉiujn ŝiajn posteulojn voĉdoni en la urboj kunvenoj. La avilanoj defendis la reĝon Alfonso VII^{an} kontraŭ lia duonpatro, la aragona reĝo; kaj same Alfonso VIII^{an} kontraŭ la ambicio de lia onklo, la reĝo Fernando II°. La kortuŝoj urboj de Avila partoprenis la famajn batalojn de Alarcos (Alarkos) kaj Navras de Tolosa kontraŭ la maurroj. Fernando III° kaj Alfonso X^o donis al Avila novajn privilegiojn, kaj ĉe ĝi, la dua kunvokis deputataron je la jaro 1273, kaj ankau ĉe ĝi oni proklamis Don Sanĉon (Sanĉon) IV^{an} reĝo. En ĉi tiu urbo restis la reĝo Alfonso XI° dum sia infaneco, kiam mortis Ferdinando IV°, lia patro; kaj la episkopo Don Sanĉo, sin enfermanten en la katedralo, kvarau en fortikaĵo, defendis la infanon, la reĝon, kontraŭ la reĝidoj, kiuj celis kapti la infanon por regi la reĝon. Je 1367, la urboj sin decidis partianoj de la pretendanto Don Enrique (Enrike) kontraŭ

la reĝo Don Pedro I^o. Je aŭgusto de 1420 okazis en ĉi tiu urbo la edziĝo de la reĝo Juan (Ĥuan) II° kun Doña (Donja) Maria de Aragon. Ĝi multeokaze partoprenis militojn kaj ribeladojn, kiujn okazigis la favorito Don Alvaro de Luna; kaj je la regado de Enrique IV°, ĉi tie kunvenis konspirantoj, starigante esafordon ĉe ĝiaj rempartoj, sur kiun ili metis vestitan statuon de tiu reĝo, kiun ili juĝis kaj sentencis, kaj lau la sentenco, ĉefepiskopo de Toledo Don Alonso de Covarrillo (Covriljo) demetis la kronon de la statuo kaj ĝin jelis; Don Alvaro de Ĥuniga (Ĥunjiĝa), la spado; la grafo de Benavente, la sceptron; Don Diego Lopez de Ĥuniga, parolante ofenolajn frazojn, falingis teren la reĝan figuron, kaj ĉiuj proklamis la reĝidon Don Alonso'n, kiu estis frato de Don Enrique, reĝo. Ĉi tiu ceremonio okazis la 9^{an} de junio de la jaro 1465, kaj tial ke Don Alonso mortis post tri jaroj, lia fratino Isabel ne konsentis esti kronata, kiel desiris la mal-

amikoj de Enrique IV.º, kaj ŝi celis kaj atingis pacigi ĉiun, pro kio la reĝo domis al la reĝidino Avila'n kaj aliajn urbojn. Ĝe aktive Avila partoprenis la militon de la Comuneros (Komuneros), kaj kiam la ribelantoj decidis reguligi sian registaron kaj starigi apudcentron, la deputatoj kunvenis en tiu ĉi urbo pro ĝia centra situacio geografia ĉe la regionoj ribelantaj, kaj ĉi tie oni starigis la Junta Santa (Junta Sankta), Sankta Komitato'n, kiun prezidis Don Pedro Lasso de la Vega. En ĉi tiu urbo naskiĝis je la jaro 1515 sankta Teresa de Jesuo, ankaŭ naskiĝis ĉi tie Sancho (Sanĉo) Dávila, jamo generalo; kaj estis ĝia episkopo la jamkonata Alonso de Madrigal, kies vera patro nomo estas Tostado.

RIMARKINDAJ ARTAĴOJ

Konsistas la urbo el tri partoj: unu staras sur monteto, ĉirkaŭite de remparoj kaj apud la rivero Adaja (Adaña) kaj ankaŭ sur deklivo, de la remparoj ĝis la prome-

nejo San Antonio; alia parto, suden de la monteto; la tria, norden. La remparokono ĉirkaŭanta la unuan, t. e., la urbon propre, estas la plej bone konservita konstruaĵo mex. epoka de Hispanujo el samepoko; ĝi estas sesangulforma kun naŭ pordoj kaj porpordo supren kronata de surturotoj, kaj kun masivaj fortikaĵturoj. La nordoj Rastro kaj San Vicente estas belegaj modeloj de rempararĥitekturo. La remparo rememoras la araban kaj kristanan regadon. La placoj, jelojetoj kaj stratoj, tro malnovaj, estas malbonaj ĝenerale. La aspekto de la urbo estas mistika, malgaja, pro la malklareco de la muroj, kiuj estas el granito, kaj ĝisaj mallarĝaj stratoj. La urbodomoj antikvaj kaj nova estas rimarkindaj same, kiel la seminario (patra lernejo) kaj la palaco Polentinos. Oni ekstarigis la katedralon dum la regado de la grafo Fernan Gonzalex, kaj la reĝo Alfonso VI.º ordonis rekonstrui kaj fini ĝin: ĝi estas vasta konstruaĵo gotika, kaj ĝia

aspekto kiel tiu de antikva palacfortikaĵo. Konsistas la preĝejo el tri navoj, la centra duoble pli alta ol la aliaj, kun pilastroj el kolonoj kvarone kaj bizantinaj kapiteloj. La arkoj, kiuj surportas la arkaĵojn, estas ornamitaj kaj ornamitaj en la centra navo, kaj tre delikataj en la aliaj navoj; grandaj fenestroj en la muroj estas enirejoj por la lumo. En la ĥoro kaj postĥoro estas tre artaj kaj rimarkindaj seĝaro kaj skulptaĵoj. Post la grandaltaro staras arta tombo de la episkopo Alonso de Madrigal. Ĝi rimarkindaj estas la kapeloj San Segundo, Pilodo, Concepcion (Koncepcion) kaj Dolores. La granda sakristio vidiĝas eksterordinarone valoron artan. Ĉe la enirejo de la presbiterejo estas ambaŭflanken du predikejoj el fero ĉizita kaj ornamita, unu el ili gotika, kaj renesanca la alia, kaj ambaŭ veraj juveloj artaj. Ekstere, estas rimarkindaj la absido kvaron bastiono de fortikaĵo, ronda, kun duobla porajeto. La ĉefa fasado havas du ĥorojn

romanstilojn, sed nur oni finis konstrui unu el ili, kaj inter ambaŭ vidiĝas tre bela portalo. Ĉe unu flanko ankau estas alia bela portalo.

La baziliko San Vicente estas alia el la plej antikvaj belaj arkitekturaj de la urbo, ĝi jam staris je la X^a jarcento, kaj tiam oni rekonstruis ĝin. Ĝi estas precie bizantina, starante ĉe la ĉefaj elirejoj de la urbo; ĝi vidiĝas tiel majeste, kiel bele kaj artuĉe, kvaron vizio ideala kaj ne reala, kvaron revo de artisto; izolite, inter arboj, sur altaĵeto, kvaron tegante la deklivon kaj antaŭurbojn, mere de la jura aera de la kamparo. Oni starigis ĝin je la memoro de la gemartiroj San Vicente kaj liaj du fratinoj, sur la loko nun kie ili verŝis sian sangon por kaj juro la Krucumito. Interne ĝi estas tiel miriganta, kiel ekstere; tie, en la internaĵo, staras arta baldakeno sub kiu kuŝas la gemartiroj interne de arta tombo.

Estas rimarkindaj: la preĝejo San

Pedro kuan bela ĉefa fasado kaj enprofundigita pordo, kies arko estas romanduanckvila, kaj en la dua entablemento estas belegaj kaj grandegaj fenestroj ronda kvadrata stelo; la monaĥinejo Santa Beresa kun rimarkinda portalo; la antikva jezuita monaĥejo. En la monaĥinejo Encarnacion (Enkarnacion) oni konservas la ĉamberton, kiun okupis Sankta Beresa de Jesuo. El la antikva palaco fortikaĵo nur restas precipe rimarkinda pordo kun fortikaĵturoj grandegaj kaj masivaj ambaŭflanke, kiujn kuniĝas ponto, kies arko estas grandioza.

SANCHO DAVILA

Sancho Davila aŭ de Avila estis fama generalo, kiu batalis en Flamanlando. Li naskiĝis je 1524. Li venkis graŝon Hochstrachte ĉe bordo de la rivero Mosa, sed malmulte da tempo poste oni venkis la generalon preskrite de Quesnoy; je 1575, li gajnis batalon de Moke al Ludoviko de Nassau kaj militkapt-

lis Antverpenon, kie liaj soldatoj sin kondukis terurege bedaurinde. Iom da tempo li forstis en Italio, sed li revenis al Flamanlando, kaj li mortis je 1579, sieĝante Maestricht.

SANKTA TERESO de JESUO

Tereso Sanchez (Sanĉez) Ceyeda Davila kaj Ahumada (Humada) naskiĝis en Avila je 1515, de altranga familio nobela, sed ŝi ĝenerale uzis la nomon Bereso de Ahumada ĝis kiam ŝi entreprenis la reformon pri la monaĥejvivo de siaj kummonaĥinoj.

Ŝi montris de siaj plej frua infaneco ordan kaj masivan imagon, kaj tiad ke la prakto estis emax legi bonajn librojn kaj ke li presedis iujn romancverkojn, ŝi sin dediĉis legi ilin kaj fari religiajn praktikojn, kiujda vekis la koron kaj inteligentecon de la estonta sanktulino, kiu, je sia infaneco, kun unu el ŝiaj fratinoj, celis foriri al lando de mounroj, petante almozon, por atingi ke la mounroj ilin martirigos, sed ili, komprenante la neeblecon de la projekto, decidis

esti ĝermitoj. Ŝi, dum siaj ludoj, trovis am-
uaron konstruante ermitejojn kaj havigant-
e al si izolojn lokojn por preĝi; kaj kiam ŝi
ludis kun aliaj infaninoj, ŝia iluxio estis
imili monaĥinaron. Ŝi perdis sian patr-
inon kiam ŝi estis dek-du-jara, kiam ŝi-
ojj ĉarmoj naturaj estis jam rimarkindaj,
forĝesante la infanajn ludojn kaj dedi-
ante la tempon al legado de libroj de ka-
valerio, kaj, laŭ ŝi mem diris, rezultis,
ke ŝi dum iom da tempo, kvankam mal-
longedaŭra, amis la distraĵojn de konv-
ersacioj favorataj de la servistinoj, kun
okazo de danĝero por si kaj senhonoro
por siaj patro kaj gefratoj; ŝi desiris luks-
montri riĉaĵojn, ŝati kaj esti ŝatata, kvan-
kam ŝi deklaras malsategi la senhonest-
aĵojn. Pro ĉi tiu ŝia konduto, ŝia patro,
por eviti malagrablaĵojn, je 1531, kiam
ŝi estis dek-ses-jara, lokumis ŝin en mo-
naĥinejo Sankta Maria de Gracia, sta-
ranta agnad la temploj de la kastel-
palaco, sur deklivo; monaĥinejo iam

moskeo, 500 jarojn antaŭen, laŭ arabaj skri-
batoj, kiun oni trovis ĉe ĝia tegmento. Al la
monaĥinejo ŝiaj ampretenantoj sendis si-
ajn pretenolojn, sed, laŭ ŝia diris, « tial ke
ne estis okazo, baldaŭ tio finiĝis ». Depost ja-
ro kaj duono, kaŭze de grava malsano, ŝi
forlozis la monaĥinejon, revenante al la do-
mo de la patro, kaj kiam ŝi resaniĝis, ŝi ir-
is sin gastigi al la hejmo de sia fratino Ma-
rio de Cepeda al Castellanos de la Corrada
(Kasteljanos de la Kanjarda).

Kvankam ŝi ne ŝatis esti monaĥino, ta-
men, interparoladoj kun monaĥino Ma-
rio Briceno (Bricenjo) konvinkis ŝin, kaj ti-
ad ŝi komunikis al sia patro sian deiron
monaĥiniĝi, sed la patro malkonsentis la
pretenolon, neante la permeson eĉ por ĉi-
am. Spite de ĉi tio, intima amikeco kun
alia monaĥino, Johano Suarez, de la
monaĥinejo Encarnación staranta nord-
en de la urbo, sur loko de antikva juda
tombejo, paca loko inter fruktoĝardenoj

kaj oleoj, proksima je la rempovoj de Avila starantaj sur la najbara altano, ĉirkaŭata de kampoj, fontoj, riveretoj kaj floroj; loko favora instigi la spiriton al plej alta perfektiĝo. Ĉiu ĉi loko kiris Ĥereson de Ahumada monaĥiniĝi en tiu monaĥinejo la duan de novembro de 1533, kaj unu jaron poste ŝi ĵuris la monaĥinan vivon dumvive. La loko estis tiel favora por ŝia fervoro, ke ŝi diras: «Estis profitiga al mi la vidado, kampovaro, akvo, floroj; ĉe tiuj ĉi oĝoj mi trovis memoraĵojn pri la Kreinto, tio estas, ke ili vekis kaj enprenis min, kaj ili estis al mi kvazaŭ libroj», Ĉapitro IX^a de ŝia vivo.

Ĥerura modrano, pacienceme suferinta de ŝi spite de akraj ŝinikaj doloroj, devigis ŝin forlasi la monaĥinejon intertempe kaj longedaŭre; eĉ la malsano paralizis ŝin dum du jaroj, sed dank' al sankta Jozefo, laŭ ŝi mem priskribas pri ŝia vivo, ŝi resaniĝis fine. Ŝia foresto el la monaĥinejo vekis ŝiajn emojn al monaĥojoj,

kiuj daŭradis eĉ kiam ŝi jam denove estis reveninta al ĝi, ĉar facile estis al ŝi satigi tiajn emojn akceptante ofte vizitantojn, tial ke tiam la izoligo de la monaĥinoj ne estis ankoraŭ deviga, kaj okazis, ke iam vizitanto diris al ŝi, ke ŝi estis tre bela virino, tre sankta kaj tre klera, kaj ŝi respondis: «ke mi estas bela, mi ne provas nei; pri mia sankteco, nur Dio scias, kaj mi ne havas eĉ honoron de malsaĝulino (1)». Sed okazis, ke tia virkonduito skandalis ĉiujn kaj ĉaprenis la Kruconmiton, laŭ ŝi priskribis, kiu, tamen, sin prezentis al ŝi ĉe la monaĥineja parolejo pro tio, plendonte pri ŝia konduto, dum monstra besto terurigis ŝin; kaj tial ŝi decidis ŝanĝi sian vivon, celante sian plej altan perfektiĝon. De tiam, tiuj murejoj estis nur atestantaj la superan trankvilecon, kiun apreniŭ malkvietigis batalo ia: svenon pro dia amo, virinojn kaj ekstarojn; kaj ĉe aparta ĉambro, kvazaŭ mansardo, en kiu

(1) Kiam oni volas esprimi, ke iu estas tre klera kaj inteligenta oni diras: li ne havas eĉ honoron de malsaĝulo.

okazis unu el tiuj scenoj tiel feliĉa kiel doloranta, ankoraŭ ŝajnas, ke oni rimarkas la postsignojn de la sango gutfalinta de ŝia koro vundita de la sango de kerubo, sceno pri kiu la sanktulino priskribis per la XXIX^a ĉapitro de sia vivo: « Mi vidis anĝelon apud mi kaj maldekstren, laŭ homa korpo kompleta, kion mi ne kutimas vidi kaj nur pro mirindaĵo...; li ne estis granda, sed male; lia vizaĝo estis tiel rozkolora, ke li ŝajnis el anĝeloj plej altranĝaj, kiuj ŝajnas ardi je amo. Mi lin vidis tenanta sagon el oro, longan, finiĝantan, laŭ verŝajno mia, per iom da fajro: ŝajnis al mi, ke, fojone, li enpenetris la sagon en mian koron, kaj ke ĝi atingis miajn internaĵojn; kaj kiam li eliris la sagon, ŝajnis al mi, ke ĝi iris ilin kun si mem, kaj ke ĝi lasis min tute plene brulanta je granda amo por Dio. Estis tiel granda la doloro, ke ĉi tiu desiris min esprimi preojn, kaj tiel eksterordinara estis la animdolĉeco, kiun liveris al mi ĉi tiu grandioza doloro, ke mi ne desiris ĝian malapre-

zon, nek la animo kontentiĝas per malpli ol Dio. Ne estas ĝi korgua doloro, sed spirita, kvankam la korpo iom sentas ĝin. Ĝi estas amundumo de la animo kun Dio, tiel milda, ke mi petas je lia boneco, ke Li ĝuigu ĝin al tiu, kiu pensos, ke mi mensogas. Ĉagofn, dum tio ĉi daŭradis, mi estis kvazaŭ ravata, mi ne volis vidi, mi ne volis paroli, sed mi volis ardi plene en mia doloro, kiu por mi estis pli granda gloro ol ĉiaj gloroj, kiajn posedis kreito ». Kaj ŝi priskribis esti forlasinta sian rifuĝejon amatan pro dia ordono, por entrepreni modifi la religian virmanieron de siaj kunmonaĥinoj, kaj je ĉi tiu tempo estis kiam ŝi ŝanĝis sian nomon.

Neamare de siaj kunulinoj, sur sin tre gravaj kulpiĝoj, ŝi eliris el la monaĥinejo, irante al domo, kiun sekrete ŝi aĉetis kaj aranĝis, aperigante sian fratinton Johanon kiel aĉetantinon, en plej granda senhaveco ŝi translokiĝis. Je la tago de sankta Bartolomeo, 1562, ŝi vidis finepreĝejon al sia speciala patrono sankta

Joxeĵo starigita; la hostion melita ĉe la
sankta ĉranketo de la granda altaro; kaj
ke monaĥinejis, ĉe la nova monaĥinejo,
kvor matricaj orfinoj. Malmultajn horojn
depost la inaŭgurocio, kiun oni solenig-
is per ludo de tamburo, mantambureto
kaj fluteto, kiujn ankoraŭ oni konse-
ras, la sanktulino falis en plej terurajn-
tentojn, kiujn ŝi estis iam suferinta, kaj oni
ŝin melis je la juĝo de la estraro de la mona-
ĥina komunumo, kaj la urbo tutjdene tu-
multiĝis suspektante malbonaĵojn eston-
tajn, kiujn al ŝi altiros la reformantino
kaj la reformo. Baldaŭ renaskiĝis la bran-
kvito, kaj ŝi kaj ŝiaj dekdu kunmonaĥin-
oj vivis ĉe severa izoliĝo, provizante sin
per almoĵoj dum kvin jaroj, la plej trank-
vilaj, laŭ ŝi diras, en tiu anguleto de Dio
kaj pravadino de pleruro, ĉar la domo,
kvankam matricaj kaj malgrandaj, es-
tis ĉirkaŭata de belaj vidajoj, kaj ŝi ha-
vis kampjon kun iuj ermitejoj por plej
grounda izoliĝo interne de la ĉirkauĉan-

la muro.

De 1571 ĝis 1574, ŝi estis devigata reiri
en la monaĥinejon Encarnacion kiel pre-
latino, de kie ŝi antaŭe eliris kiel kulpiĝ-
itino kaj kie ŝi sindoneme sin kondukis al
siaj antaŭaj religifratinoj, refortigante ili-
an fervoron kaj prognerigante iliajn zen-
tojn, kaj kie ŝi havis plerurigajn dialog-
ojn kun sankta Johano de la Kruco, kiun
ŝi nomis vikario de la monaĥinejo. Je
1577, ŝiaj antaŭaj kunmonaĥinoj reelekt-
is ŝin por la prioreco, sed bakalis kontraŭ
la elekto la monaĥoj samfakaj per eks-
komunikoj kaj perfortaĵoj, kiuj eĉ mal-
liberigis kvuele la anĝelan vikarion,
la kunulon de la sanktulino; kaj ŝi re-
iris en sian izolejon ĝis mezo de 1579, kie
ŝi pasigis ankaŭ la kvor lastajn mona-
tojn de la jaro 1581, mortante dek mona-
tojn de tiam en Alba de Tormes. Ŝi vivja-
ĝis kelkfoje, por fondi monaĥinejojn aŭ
viviti kaj inspekti siajn fonditaĵojn, al
kelkaj lokoj.

Oni enteriĝis sian korpon en Alba de Formos, de kie oni translokumis la restaĵojn al Avila la 15^{an} de novembro de 1585; sed pro ordono de la papo, la 23^{an} de aŭgusto de la sekvanta jaro, oni redonis la korpon al Alba de Formos, escepte la klaviklo de la brako rompiĝinta en Avila, je la fino de 1577, kaj en ĉi tiu urbo oni konservas kelkajn aĵojn de la sanktulino: kruĉeton de akvo, per kiu ŝi trinkis; sian rimenon, interne de relikujo; leteron sian kaj alian de sankta Petro de Alcantara (Alkantara), kiun skribis la sanktulo al ŝi; aŭtoprafon de la kantoj de sankta Johano de la Kruco, kaj verkon de sankta Gregorio, kiun oni eldonis en Sevilla (Sevilja), je 1527, sur kies blankajn planojn de la paĝoj, ŝi skribis notojn, kaj kiun ŝi legis dum sia juneco, je 1535.

Sanktiĝis ŝin la papo Paŭlo V^a, je 1614; kaj je 1627, Urbano VIII° nomis kaj titolis ŝin patronino de Hispanujo kaj doktorino de la Eklercio.

La hispana mistikismo elmontras per Ĥereso de Jesuo sian grandiozon beleĝan, ĉar la doktorino havis ordan kaj pasion koron kaj fulman fantazion, laŭ atestas ŝiaj verkoj, en kiuj aperas, spite ŝiaj ekstaroj kaj sentima fido, ŝiaj libera memvolo kaj homa personeco, ŝia potenco indidueco karakterizanta niajn mistikajn skolojn; ŝia mistikismo estas tre filozofa, deirante de la psikologia observado, kunigante mirinde la konon pri Dio kun la kono pri la homo per si mem, kies lasta kono estis por la sanktulino nur jero, kaj tial ŝi fondis skolon de asketaj verkistoj de la XVI^a jarcento. La stilo de ŝiaj verkoj mistikaj estas natura, simpla kaj pura; ŝi verkis laŭ ŝi pensis, sentis kaj volis, ne atentante la formojn, per kiuj ŝi devis esprimi siajn ideojn: kiam ŝia koro flamiĝis kaj ŝia pasio ekscitiĝis, el ŝia plumo elfluadis torrenton da elokventeco; kiam ŝi estis en trankvila stato anima, ŝia dirmaniero estis korekta, facila, gracia, eleganta.

Ŝi verkis poezie mirinde, kaj apenaŭ iel ŝi imitis la sanktajn librojn; kaj tial, ŝiaj versoj estas pli originalaj, kun ordokaj pasia stilo, naskitaj de la ideala amo, kiu bruligadis la doktorinon, kies amo estis al ŝi neelĉerpebla fonto por mistika poezio.

Lau preskribis ŝin ŝia konfespremonto, monaĥo Francisco (Francisko) de Rivera, ŝi estis sufiĉe alta kaj bela eĉ dum ŝia maljuneco; ŝia vizaĝo estis ronda kaj belproporcia, blankroza, pilviziĝante ronege dum ŝiaj preĝadoj; ŝia frunto, bela kaj larĝa; ŝia hararo, nigra kaj naturrezinta; ŝiaj harbrovoj, iomete blondaj, grandaj, harabundaj kaj ne tro arkformaj; ŝiaj okuloj, nigraj, ne tro grandaj, sed plenaj je vivo kaj gracio, montante ĝojon kiam ŝi ridis, severemon kiam ŝia vizaĝo tiel ankau sin montris; ŝia narxo, malgranda, kies punto estis ronda kaj iom kliniĝanta suben, kun malgrandaj truoj arkformaj; ŝia buŝo estis

mezgranda, kun delikata kaj rekta lipro supera, kaj dikaj kaj iom pendanta kaj gracia la suba, kaj ankau belkarminaj; ŝiaj dentoj, kvazaŭ perloj; ŝia mentono, bela; ŝiaj oreloj bele proporcias same, kiel ŝia kolo; ŝiaj manoj, delikataj kaj belaj. Ŝia vizaĝo havis tri haŭtmakuletojn, kiuj tre allogante graciaĝis ĝin: unu, suben de la meznarxo; alian, inter la narxo kaj la buŝo; la trian, suben de la buŝo. Ŝia sintenado kaj marŝado estis majeste gracia, eĉ ŝi estis tiel sindonema kaj milda, ke ŝi ravis ĉiujn, kiuj ŝin rigardis.

Ŝia verkaro estas abunda kaj rimarkinda, pro kio oni tradukis ĝin al ĉiuj lingvoj.

ALONSO de MADRIGAL

Oni ne scias la precizan daton de lia naskiĝo (1400-1404-1409, lau diversaj opinioj), en Madrigal de Avila, kaj lin alnomis Madrigal pro lia naskiĝloko, sed lia vera patra nomo estas Costado; ankau

lin alnomis Abulense pro lia episkopreco en Avila.

Liaj kognabtoj por la sciencoj estis tiel eksterordinaraj, kiel por filozofio, teologio kaj lingvoj; kaj rapide li fariĝis spertega, supermezurante liamajn sciulojn kaj eĉ multajn antaŭajn. Li, 25-jara, estis jam klariganta ĉiajn sciencojn kaj artojn liamajn, kiel sperta magistro, kaj neniu de lia jarcento estis tia, kia li, pri filozofio, teologio kaj astronomio. Pro liaj tre nombregaj verkoj, oni nomis lin Oceanus Universalis de Sciencoj, kaj liaj verkoj bone montras altan kriterion klaran pri filozofio, mirindan pravon por rezonado kaj analizeman kaj liberan spiriton, kiun ne pardonis eĉ la aŭtoritato de la papo. Pro ĉi tio diris Viera pri li: « Al la grandaj genioj, kiuj havas la enviindan malfeliĉon iri pli rapide ol sia jarcento, kaj malkaŝi pli ol la aliaj; ĉiam okazis same kiel al la persekutita Abulense ». Li asertis, ke Kristo mortis la 3^{an} de aprilo de sia

33^a jaro, kaj ne la 25^{an} de marto, kaj, spite de la astronomiaj fundamentoj de lia aserto, oni kvalifikis tion falsa; sed la tempio pravigis lin, ĉar historiistoj, astronomoj, k.c., konstatis lian aserton. Envidantoj lian sciecon denoncis lin herezulo al la papo; kaj alia hispano, monaĥo kaj kardinalo de Sankta Sixto (Sixto), Johano de Borquemada (Borkemada), estis la kulprigato antaŭ la tribunalo. Tostado sin defendis antaŭ la papo Eugenio (Eŭhenio) IV^a kaj miranta sciurino, kaj oni aprobis la defendon. Tostado, klera magistro, iris elokventecon ravanantan kaj riĉan stilon satigantan, kiuj, kune kun liaj pravoj, konvinkigis la tribunalon, plerurigante ĉiujn, kaj lia Defensorium estis eldonata de li, kaj tial, konata de la tuta mondo, kaj ne okazis same al la manuskripto de la kardinalo, kiu iris rimoxi ĉe la Biblioteko de la Vatikano. Tostado, per sia Defensorium, nomas siajn malamikojn rabian-

kaj tundoj.

Li estis tre energia, kiel pruvas la jena okcidentaĵo: Pro io nuninda, la urbestro de Salamanca (Salamanka) malliberigis studenton. Tostado, kiel rektoro de la kolegio San Bartolome, pro siaj rajtoj, da postulis de la urbestro, ke ĉi tiu metu la studenton sub lia aŭtoritateco por puni lin. Estis malagrabla diskutado, ĉar la urbestro estis fiero kaj favorata de la reĝo Johano 11^a, kaj li ne volis konsenti. Tostado ekskomunikis la urbestron, kiu estis devigata peti parolonon, vestate monaĥe, kun ŝruro pendanta de la kolo kaj tenante brutantan kandelon, kaj traŭrante riezle la tutan urbon de ekstremo ĝis la loko, kie Tostado absolvis lin. Dume, la reĝo estis ordoninta du fojojn al Tostado forlasi la postulon, kaj tial ke Tostado ne obeis kaj persistadis pri sia decido, la reĝo vokis lin al la kortego kaj minacis senkajigi lin se li ne estus obeonta, kaj Tostado diris, ke la reĝo

porus deĝveni de lia korpo la kajron, sed ne tiun de la animo, kaj ke granda profito devenus de liaj penadoj se li meritis morti pro defendo de la rajto kaj de la justeco; kaj tial Tostado venkis la reĝon koleron.

Kalkulante tiom, kiom li verkis, lian mirindan verkaron kaj lian aĝon, oni konkludis, ke li verkis olek du foliojn pro tago, kaj de tio ĉi devenas la hispana-frazo: «vi skribas pli ol Tostado», kiam oni sin turnas al iu kiu skribadas tro.

Li mortis en Bonilla (Bonilja) de la Sierra je 1455.

AVILA SANTOS Y CANTOS (1)

Avila estis lulilo de multaj sanktuloj kaj sankta Segundo, disĉiplo de la Apostoloj, laŭ la tradicio, estis la sola el la seĝ senlitoj al niaj patrujo, kiu preteriris la belan kaj fruktodonan Belica - Andaluxion - kaj montaron Marianica (Marianika), por

(1) Ĉe Avila Sanktuloj kaj Ŝtonoj.

prediki la Evangelion ĉe la centro de la preskovinsulo, kaj li elektis Avila'n kiel sidejon.

Ankaŭ riĝoras en tiu ĉi urbo restaĵoj de sanktuloj el aliaj landoj. Dum la plej terna epoko de la persekutado de Dacia-no, alvenis al la pordego de Avila kristana knabo nomata Vicente, forkurante el Eborax, oni ne scias ĉu de Portugalujo, ĉu de Talaroxa, kiu tiam havis nomon similan. Akompanis tiun knabon liaj du fratinoj, infaninoj, Sabina kaj Cristeta (Kristeta), kiuj helpis lin efike por eliri el la karcerxo, kien oni enigis lin, tial ke li ne volis aŭdori la romajn diojn.

Ĝus alvenintaĵ al la pordego de Avila, oni konis ilin, kaj kruelo oni martirigis la gefratojn. Nek bastonfrapoj, nek plej kruelaj turmentoj, silentigis iliajn preĝojn kristanajn, kaj sine oni pistis iliajn karnojn kaj distranĉis iliajn korgojn. Sur la movimo de la martirejo restis la dispecigitaj korgoj de la gemartiroj. tiam,

la legendo diras, eliris, el proksima kavajo, grandega serpento, kiu de antaŭlonge terurigadis avilanojn, kaj la serpento defendis la restaĵojn kontraŭ la malrespekto de la nekristanoj kaj kontraŭ la rabobirdoj kaj aliaj bestoj. Judo ekatencis la sanktajn restaĵojn, kaj la serpento kaŭtis lin, kaj ĝi estus sufokonta la judon se ĉi tiu ne estus alvokinta Jesuon kaj promesinta kristanigi; tial la serpento liberigis lin, kaj li tuj plenumis sian promeson, kaj tial ke la judo posedis grandajn riĉaĵojn, li ordonis starigi preĝejon sur la martirejo mem, kaj honore kaj solene oni entombigis la martirigitajn gefratojn.

La dua parto de la titolo koncernas la rokojn kie abundas ĉie. La titolo estas kvazaŭ proverbo.

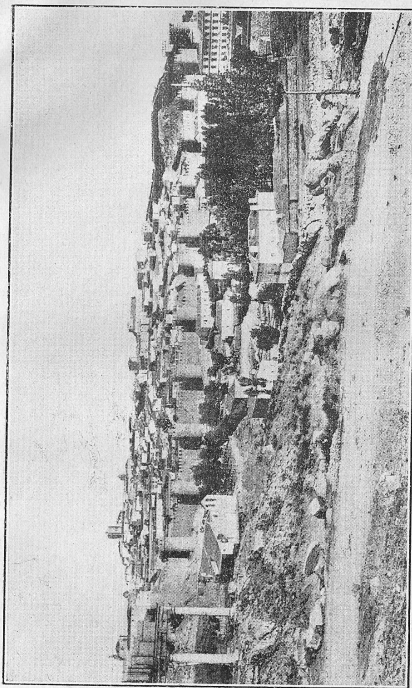
UNIVERSALA ESPERANTO-ASOCIO

(12, Boulevard du Théâtre, Genève. Svislando) estas la plej efika organizaĵo al kiu devas aparteni ĉiu celanta triumfon de Esperanto.

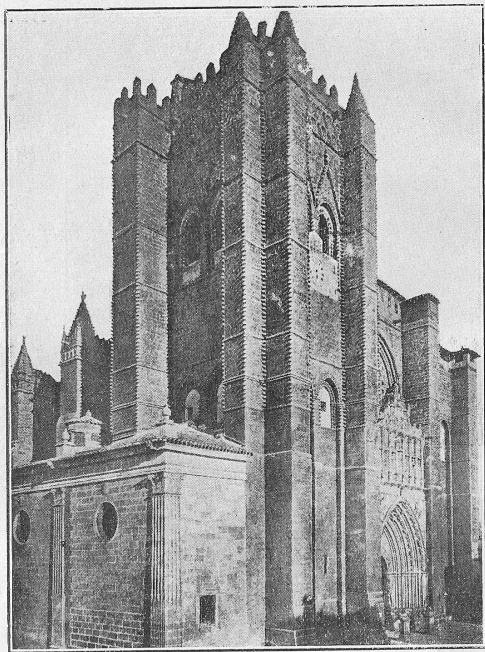
Per ĝi oni faciligas ĉiajn moralajn kaj materialajn rilatojn inter la homoj, sen brava pro diferenco de raso, de religio, de lingvo, de nacieco aŭ de klaso; kaj sekve ĝi starigas reciprokajn servojn kaj fortikan senton de solidareco, de vera frateco, inter siaj membroj.

Ĉiu membro ricevas membrokanton kaj jarlibron kun adresaro de Delegitoj en nombregaj urboj de la tuta mondo

KOTIZOJ: por membro, 5 Frk.; por membro-abonanto ricevanta la gazeton ESPERANTO, 12 Frk., svisa valoro. Por Hispanoj, 6 kaj 15 pesetojn respektive.

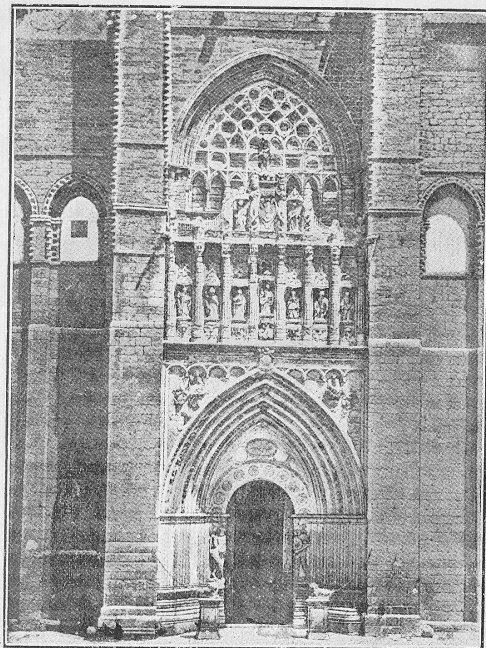

Ĝenerala vidaĵo

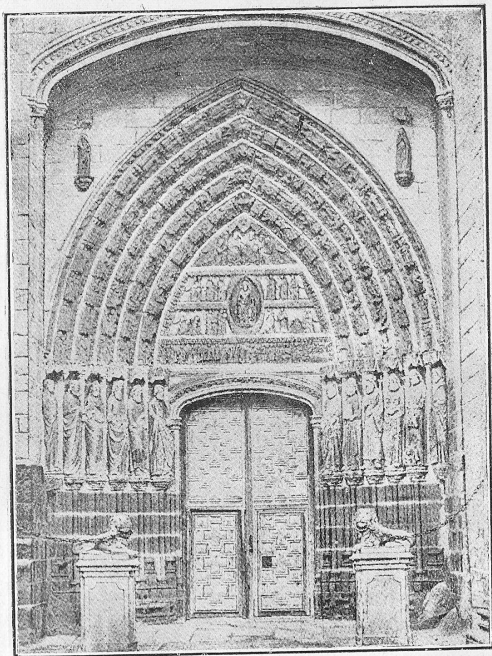
Katedrals

34

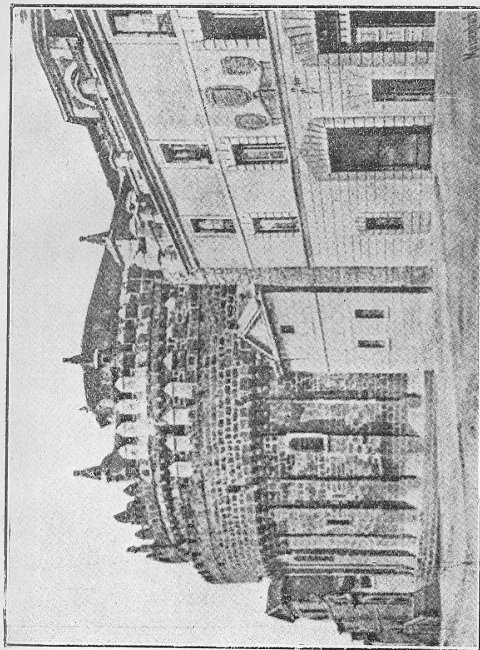

Čeja portala (Katedrals)

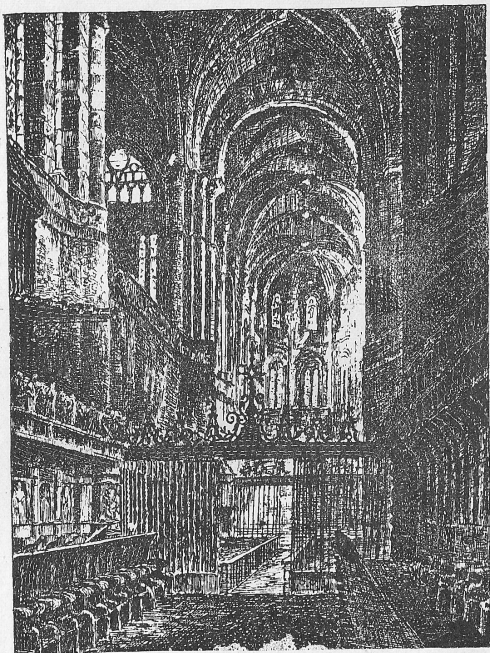
35

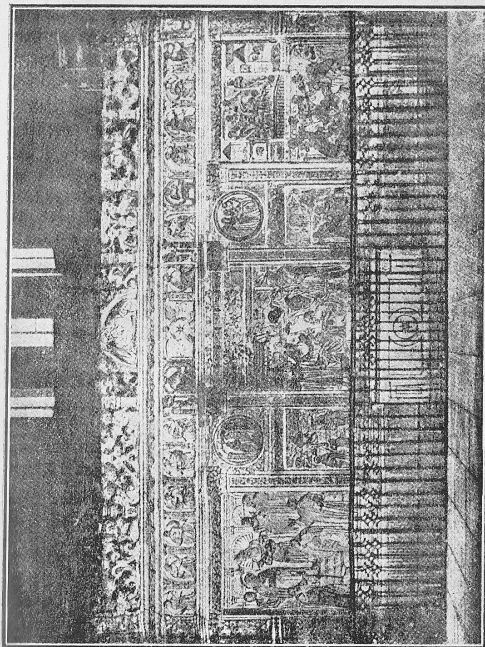
Flanka jordo (Kat.)

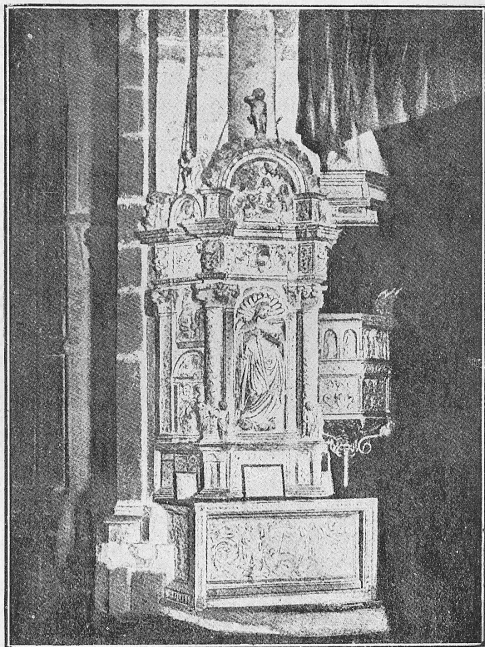
Abriolo (Kat.)

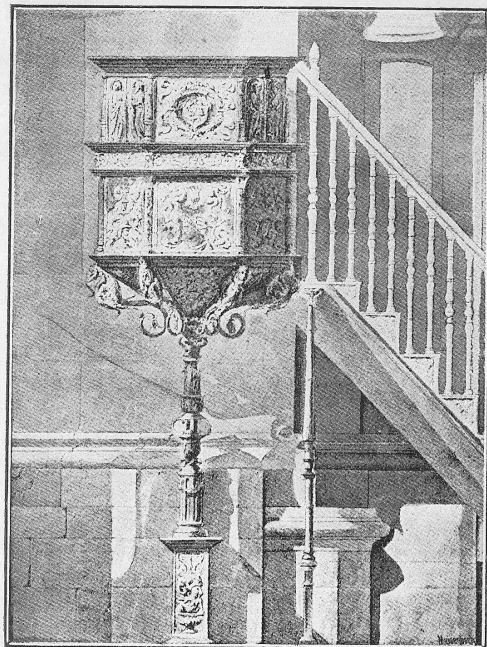
Internojo (Ĥorejo. Katt.)

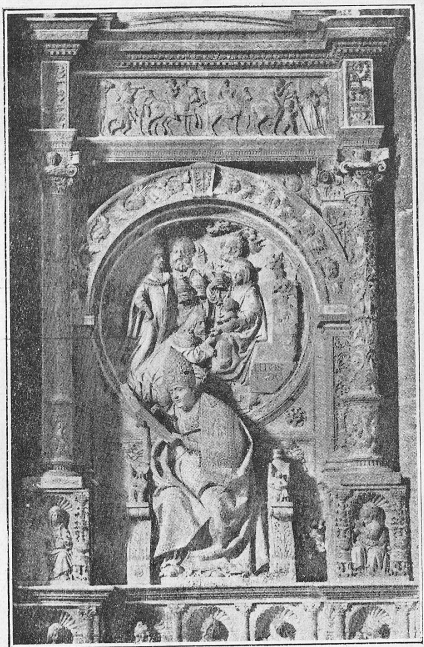
Postĥorejo (Katt.)

Altaro de S^{ra} Lucia (Kat.)

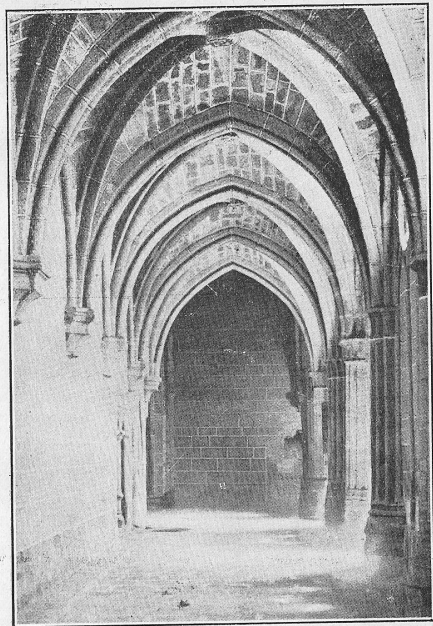

Fera jureolikejo (Kat.)

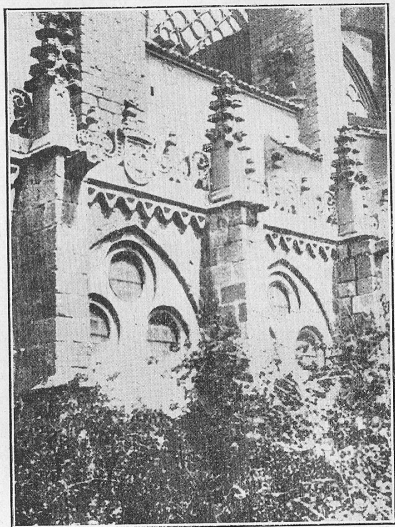
Tombo de l' Tostado (Kat.)

42

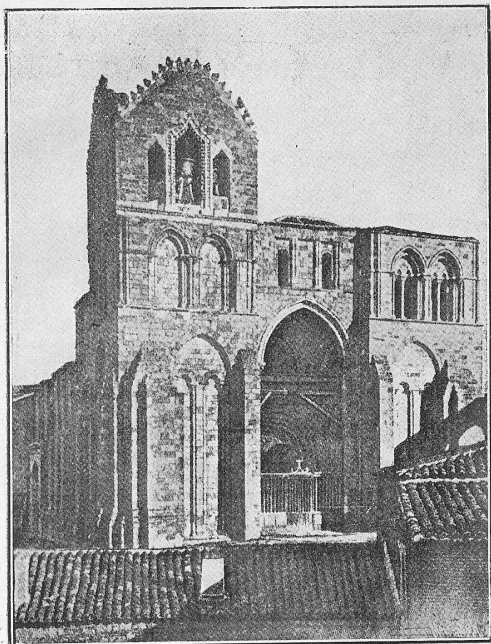

Galeria de l' Korto (Kat.)

43

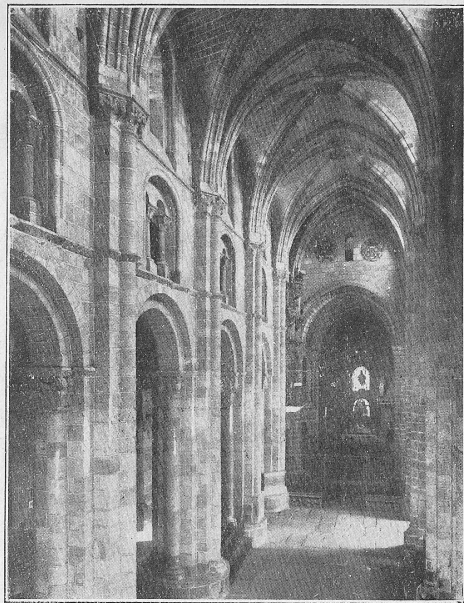
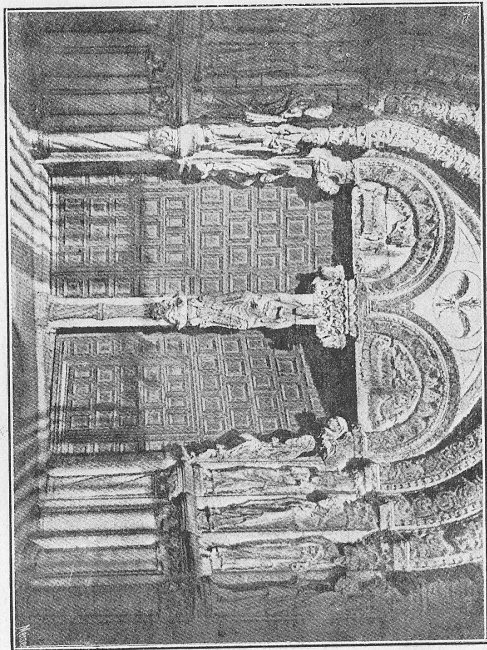

Detalojo de l'korto (Kart.)

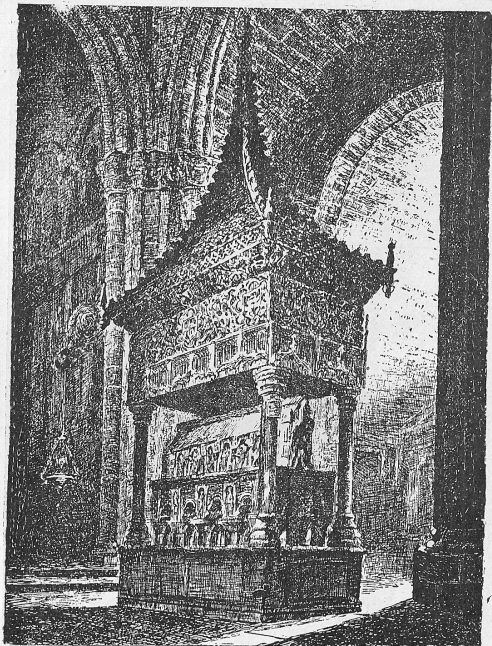

Baziliko S. Vicente

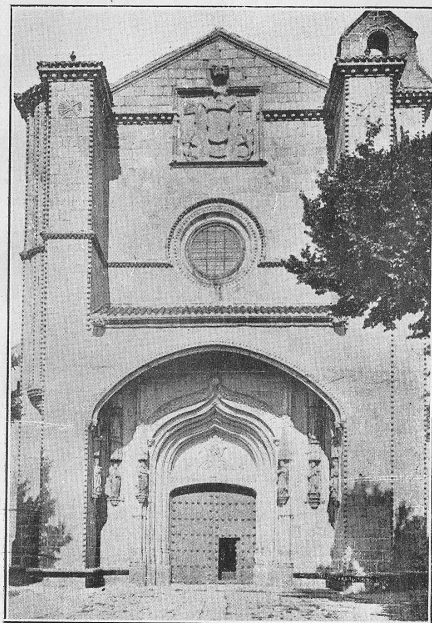
Céa pordo (S. Vicente)

Internaço de S. Vicente

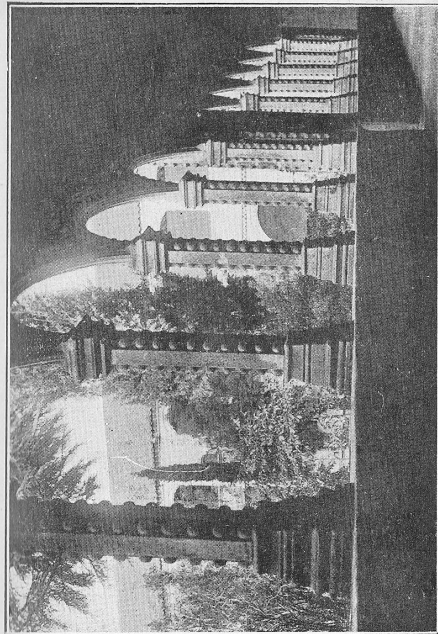
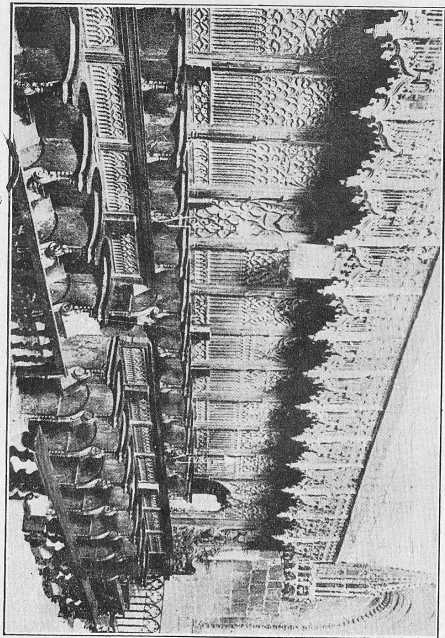

*Maizoroleo de l'Gemartiroj
(S. Vicente)*

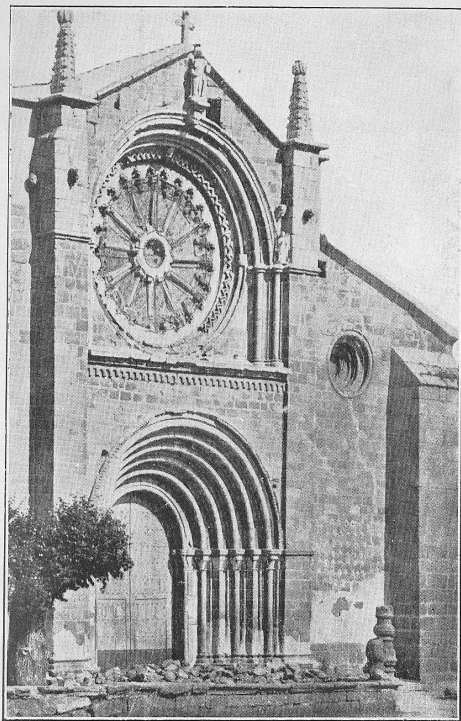
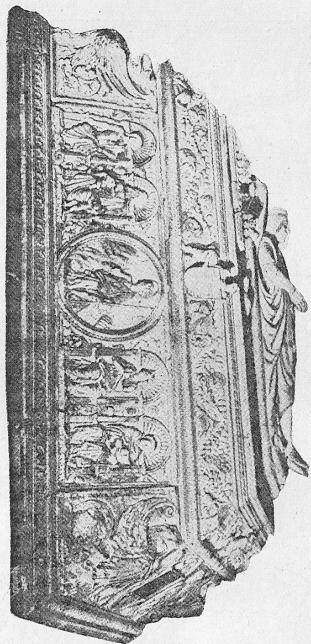
Ĉefa portalo de S. Tomàs

Segato de l'hoeyo (S. Tomàs)

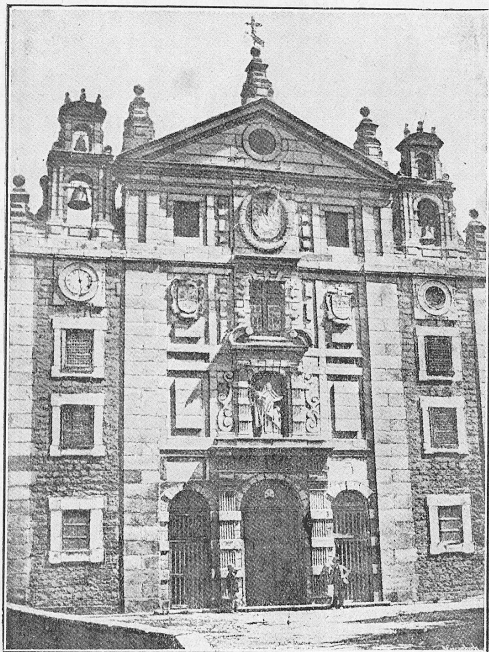

*Suba galerio de l'hoeyo
(S. Tomàs)*

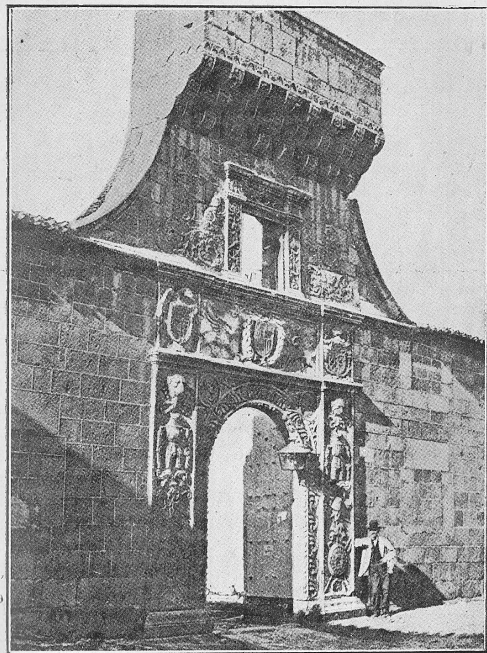
*Tombu de l'ajido D. Juan
(S. Tommas)*

Cefa portalo de S. Pedro

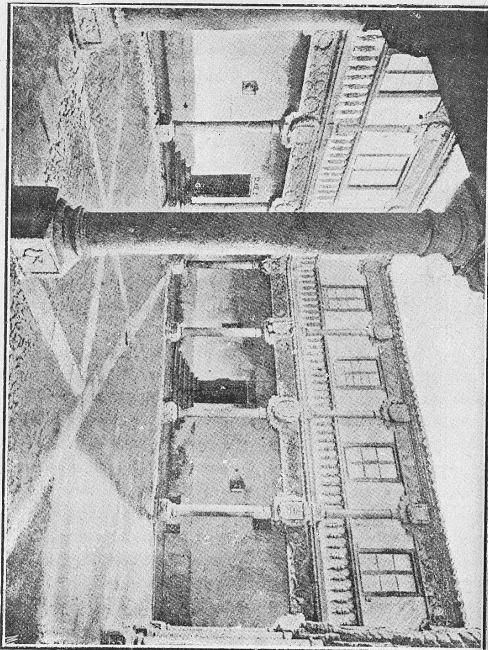

Ôefa portalo de S. Teresa

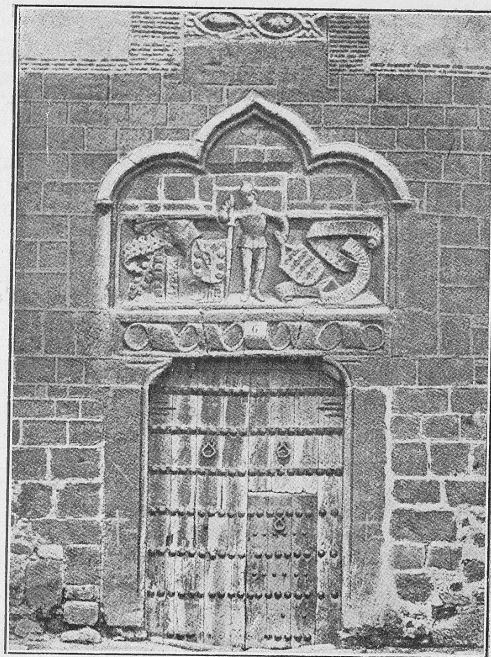

Porlo de l'palaco "Polentinos"

Korto de 'yalaxo "potentianos"

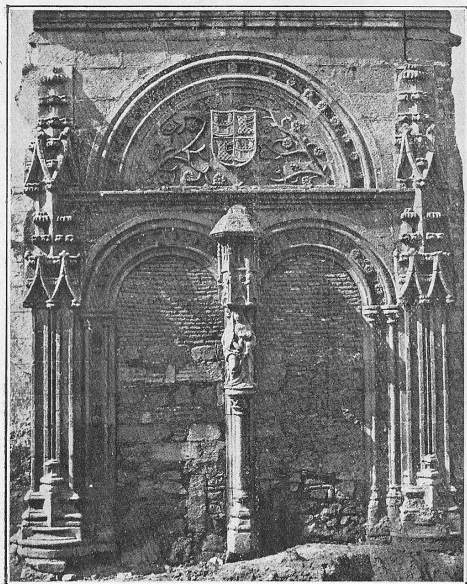

56

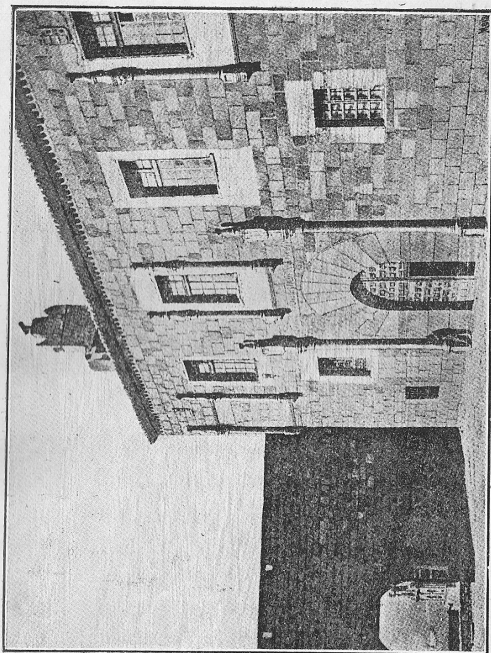

*Porto de nobela domo
"Vauclerabano"*

57

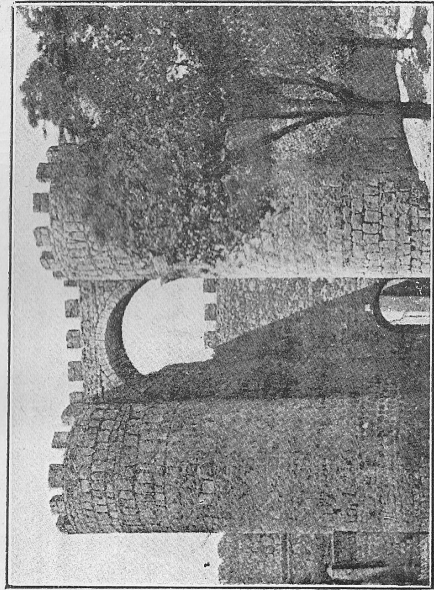
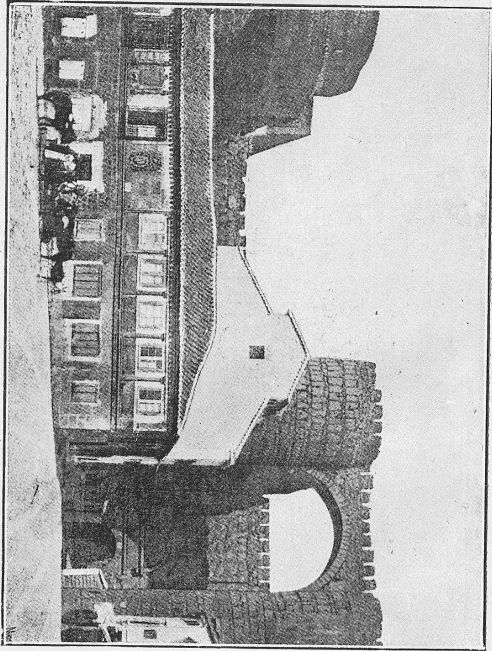

Porto gotika

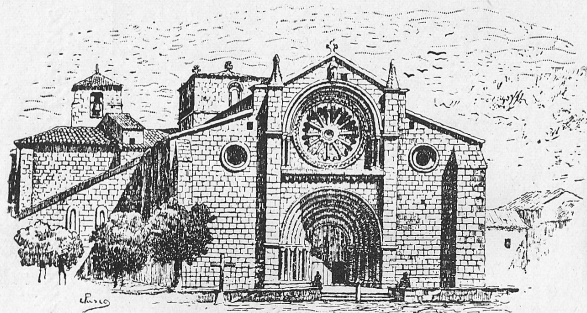

Miltinstuejo

Portal de l'Alcazar

Remonardos S. Vicente

Perspektivo de S. Pedro

HISPANA ESPERANTO-ASOCIO
(H.E.A)

Ĉiu fervora esperantisto hispana nepre devas aliĝi al ĉi tiu Asocio, pagante jare ses pesetojn, por ricevi senpage ĝian oficialan organon "La Suno Hispana," ĉar pagante nur tri pesetojn oni ne rajtas la gazonon. Familianoj pagas unus peseton jare.

BALDAŬ APEROS:

"**VERSAĴARO**";
"FERDINANDOV^o" kaj "FARINELLI,"
kaj aliaj.